

LAUREÁT PULITZEROVY CENY **HOST**

JEFFREY EUGENIDES

Z PRVNÍ RUKY

Jeffrey Eugenides
Z první ruky

JEFFREY EUGENIDES

Z PRVNÍ RUKY

Brno 2018

Copyright © 2017 by Jeffrey Eugenides

All rights reserved

Translation © Martina Neradová, 2018

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2018 (elektronické vydání)

ISBN 978-80-7577-645-7 (Formát PDF)

ISBN 978-80-7577-646-4 (Formát ePub)

ISBN 978-80-7577-647-1 (Formát MobiPocket)

V upomínku na mou matku
Wandy Eugenidesovou (1926—2017)
a mého synovce Brennera Eugenidese (1985—2012)

STĚŽOVATELKY

Cathy vjíždí s pronajatým vozem na přístupovou cestu, spatří ceduli a musí se smát. „Wyndham Falls. Domov pro pohodlné stáří.“

To Dellinu popisu příliš neodpovídá.

Pak se jí otevře výhled na budovu. Hlavní vstup vypadá docela pěkně. Vysoký prosklený vchod, venku bílé lavičky a ovzduší prodchnuté nemocničním pořádkem. Ale byty v zadní části zahrady jsou malé a omšelé. Verandy velikosti dlaně vypadají jako kotce. Za okny se zataženými závěsy a živly ošlehanými dveřmi lze zvenčí vytušit osamělé životy.

Když vystoupí z auta, zdá se jí, že je o tři nebo čtyři stupně tepleji než toho rána na letišti v Detroitu. Lednové nebe svítí téměř bezmračnou modří. Nikde ani stopy po sněhové bouři, před níž ji varoval Clark vedený snahou přesvědčit ji, aby zůstala doma a opečovávala ho. „Můžeš jet příští týden, ne?“ nadhazoval. „Do té doby vydrží.“

Cathy je na půl cesty ke vchodu, když vtom si vzpomene na dárek a vrátí se k autu. Vyndá balíček z kufříku a znovu

ji potěší, jak hezky ho zabalila. Balicí papír je tlustý, měkký a nebělený. Nápodoba březové kůry. (Než našla něco, co se jí zamlouvalo, musela obejít tři papírnickví.) Místo nevkusné mašle uštípla pár větviček z vánočního stromku, který se chystali vyhodit před dům, a spletla z nich věneček. Teď se zdá, že je dárek ručně vyrobený a ekologický, jako obětina při indiánském obřadu, jako něco, čím není obdarováván člověk, ale země.

Vnitřek ovšem jakoukoli originalitu postrádá. Cathy dává Delle pokaždé totéž: knihu.

Tentokrát je to ale ještě něco víc. Svého druhu lék.

Della si od chvíle, kdy se přestěhovala do Connecticutu, stěžuje, že nevydrží číst. „Poslední dobou se ne a ne do něčeho začíst,“ tak to vysvětluje v telefonu. Neříká proč. Obě dvě to vědí.

Jednoho loňského srpnového odpoledne se Della během Cathyiny každoroční návštěvy v Contoocooku, kde tehdy bydlela, zmínila, že ji obvodářka poslala na testy. Bylo chvíli po páté, za borovicemi zapadalo slunce. Seděly na kryté verandě se síťovými okny, aby se nenadýchaly výparů z barvy, a ucucávaly margaritky.

„Jaké testy?“

„Samé hlouposti,“ ušklíbla se Della. „Například mě posílá k terapeutce — no, holka nevypadá na víc než pětadvacet, ale říká si terapeutka — a ta mě nutí kreslit ručičky na ciferníky. Jako bych se vrátila do mateřinky. Nebo mi ukáže pár obrázků a řekne mi, ať si je zapamatuju. Potom ale začne mluvit o něčem jiném, abych se nemohla

soustředit. Jen si to představ. A pak se zeptá, co na těch obrázcích bylo.“

Cathy se v soumrákném světle zadívala na Dellinu tvář. V osmaosmdesáti je Della pořád hezká, čilá ženská, její bílé, jednoduše střižené vlasy Cathy připomínají napudrovanou paruku. Občas si povídá pro sebe nebo zírá do nikam, ale ne častěji než kdokoli jiný, kdo tráví tolik času o samotě.

„A jak ti to šlo?“

„Nic famózního.“

Předchozího dne, cestou z železářství v nedalekém Concordu, si Della přestala být jistá, zda vybraly ten pravý odstín. Nebyl by lepší světlejší? Možná by tu barvu měly vrátit. V tom jejich vzorníku vypadala veselejší. Peníze vyhozené oknem! Nakonec ji Cathy napomenula: „Dello, zase panikařiš.“

Víc nebylo třeba. Dellin napjatý výraz povolil, jako by jí do tváře foukli kouzelný prášek. „Já vím. Když to na mě přijde, musíš mě upozornit.“

Cathy se napila a řekla: „Nic bych z toho nevyvozovala, Dello. Tyhle testy by vykolejily každého.“

Několik dní nato se Cathy vrátila do Detroitu. O testech víckrát neslyšela. A potom jí Della v září zavolala, že dr. Suttonová přijede k ní domů, a navíc požádala Bennetta, jejího nejstaršího syna, aby byl u toho. „Jestli po něm chce, aby sem vážil cestu,“ mínila Della, „nejspíš má nějakou jobovku.“

V den návštěvy — v pondělí — Cathy čekala, až jí Della zatelefonuje. Když se to konečně stalo, z Dellina hlasu číselo

radostné, bezmála euforické vzrušení. Cathy předpokládala, že ji lékařka ujistila o skálopevném zdraví. Ale o výsledcích testů se Della nezmínila. Pouze, v téměř opojném rozjaření, vyhrkla: „Paní doktorka se nemohla vynadávat, jak jsme ten můj domeček vyňuňaly! Vyprávěla jsem jí, jaká to byla ruina, když jsem se sem nastěhovala, a jak pokaždé, když přijedeš, pracujeme na dalším vylepšení. Nemohla tomu uvěřit. Prý je to naprostá roztomilost!“

Možná že se té zprávě nedokázala postavit čelem, nebo ji už vytrousila z paměti. V každém případě o ni Cathy měla strach.

Úkol seznámit ji s podrobnostmi Dellina zdravotního stavu zůstal na bedrech Bennettovi. Chopil se ho suše a věcně. Snad proto, že pracuje pro pojišťovací společnost v Hartfordu a pravděpodobnost onemocnění či úmrtí vy počítává každý den. „Doktorka říká, že máma už nemůže řídit. Taky nemá zapínat sporák. Nasadí jí prášky, které by měly zabrat. Na chvíli. Ale závěr v zásadě zní, že nemůže žít sama.“

„Byla jsem za ní minulý měsíc a vypadala ve formě,“ podotkla Cathy. „Jenom někdy zpanikaří, to je všechno.“

Chvíli bylo ticho a potom Bennett řekl: „Hm, jasně. Panika patří k symptomům.“

Co mohla Cathy ve své pozici dělat? Bydlela až na Středozápadě, a navíc byla v Dellině životě jakousi zvláštností, jakým si vetřelcem. Znalý se čtyřicet let. Potkaly se, když obě pracovaly na vyšší zdravotnické škole. Cathy bylo tehdy třicet a byla čerstvě rozvedená. Nastěhovala se zpátky k rodičům,

aby jí matka mohla hlídat Mikea a Johna, zatímco ona byla v práci. Della, panička z nóbl domu u jezera za městem, už překročila padesátku. Nevrátila se do práce kvůli finanční tísní — jako Cathy —, ale protože neměla do čeho píchnout. Dva starší synové už byli z domu. Nejmladší Robbie studoval střední školu.

Pracovně spolu nepřišly do styku. Cathy měla svoje místo v přízemí, v kanceláři kvestora, kdežto Della zastávala funkci výkonné tajemnice děkana. Ale jednoho dne v kantýně Cathy zaslechla, jak Della vykládá o Weight Watchers a nadšeně líčí, jak je to snadné, jak člověka nenutí hladovět.

Cathy zrovna znovu začala randit. Jinými slovy spala, s kým se dalo. Bezprostředně po rozvodu ji zachvátila zoufalá touha dohnat ztracený čas. Byla lehkomyšlná jako v sedmnácti, dělala to s muži, které sotva znala, a rozdávala si to s nimi na zadních sedadlech aut nebo na vykobercované podlaze dodávek zaparkovaných na městských ulicích před domy, v nichž poklidně podřimovaly slušné křesťanské rodiny. Kromě sporadické rozkoše, kterou z oněch mužů vymámila, Cathy usilovala o jakýsi autokorektiv, jako by z ní mužské přirážení a trkání mohlo vytřást nerozum, aspoň natolik, aby ji už nikdy nenapadlo vzít si někoho, kdo by se podobal jejímu bývalému.

Po jednom takovém dostaveníčku dorazila domů a osprchovala se. Potom se postavila před koupelnové zrcadlo a prohlížela se stejně objektivními očima, jakými později hodnotila domy vyžadující renovaci. Co lze zkorigovat? Co zamaskovat? A s čím se musí naučit žít a nevidět to?

Začala chodit do Weight Watchers. Na skupinová setkání ji vozila Della. Drobná a temperamentní, s prokvetlými vlasy, velkými brýlemi s průsvitnými narůžovělými obroučkami a v lesklé blůzce z umělého hedvábí seděla na polštářku, aby viděla přes volant cadillacu. Nosila trapně laciné spony ve tvaru čmeláků či jezevčků a polévala se voňavkou. Používala květinový, přeslazený parfém se značkou jakéhosi obchodního domu, jehož účelem nebylo zdůraznit přirozenou vůni ženy, jak to dělaly tělové oleje, které si Cathy nanášela na tlakové body, ale naopak ji přehlušit. Cathy si představovala, jak Della rozstříkuje voňavku z rozprašovače a pak se v tom mlžném oparu nakrucuje.

Když obě shodily kilo či dvě, vyhazovaly si jednou týdně z kopýtko. Della nosila v kabelce počítadlo kalorií, aby se při večeři neutrhly z řetězu. Tehdy objevily margaritu. „Víš, co je nízkokalorické?“ nadhodila Della. „Tequila. Má jen patnáct kalorií na sto mililitrů.“ Snažily se nemyslet na přimíchaný cukr.

Della byla jen o pět let mladší než Cathyina máma. V názorech na sex a manželství se většinou shodovaly, ale z úst někoho, kdo nepředpokládá, že vlastní vaše tělo, se tyhle zastaralé proklamace poslouchaly snáze. Z rozdílů mezi nimi navíc vyplývalo, že Cathyina máma není oním morálním arbitrem, jímž vždy byla v dceřině mysli, že má pouze takovou náuru.

Ukázalo se, že Cathy má s Dellou hodně společného. Obě se zajímaly o ruční práce: decoupage, pletení košíků, patinování a tak dále. A milovaly čtení. Vyměňovaly si knihy vypůjčené z knihovny a časem si začaly půjčovat stejné knihy,

aby je mohly číst zároveň a povídat si o nich. Za intelektuálky se nepovažovaly, ale dobrou literaturu od špatné poznat dovedly. Ze všeho nejvíc měly rády dobrý příběh. Častěji, než jak se kniha jmenovala nebo kdo ji napsal, jim v hlavě utkvěla její zápletka.

Návštěvám Dellina domu v Grosse Pointe se Cathy vyhýbala. Nechtěla být vystavena chundelatým kobercům a pastelovým závěsům nebo narazit na Dellina republikánského manžela. A do domu svých rodičů Dellu nikdy nepozvala. Bylo lepší, když se potkávaly na neutrální půdě, kde jim nikdo nepřipomínal jejich nelad.

Jednoho večera, dva roky poté, co se seznámily, Cathy vzala Dellu na mejdan, který pořádaly její kamarádky. Jedna z nich se zúčastnila přednášky Krišnamurtího, a tak teď všechny seděly na polštářcích rozestých na podlaze a naslouchaly jejímu líčení. Někdo zapálil joint a nechal ho kolovat.

A jéje, pomyslela si Cathy, když cigareta doputovala k Delle. Ale Della k jejímu překvapení zašlukovala a poslala joint dál.

„Tak tohle tady ještě nebylo,“ poznamenala potom Della. „Nikdy by mě nenapadlo, že mě přinutíš kouřit trávu.“

„Pardon,“ smála se Cathy. „A... dělalo to s tebou něco?“

„Ne, nic. Naštěstí. Kdyby Dick věděl, že kouřím marihuanu, vyletěl by z kůže.“

Říkala to ovšem s úsměvem. Byla ráda, že mají společné tajemství.

A měly jich víc. Když Cathy po několikaletém soužití s Clarkem usoudila, že má všeho po krk, odešla z domu.

Ubytovala se v motelu na Eight Mile. „Jestli ti zavolá, neříkej mu, kde jsem,“ nakázala Delle. A Della ji poslechla. Celý týden jí večer co večer nosila jídlo a poslouchala trpké tirády, dokud se Cathy nevyprávěla. Dost na to, aby byla alespoň svolná ke smíru.

„Dárek? Pro mě?“

Della, stále přetékající holčičím rozrušením, udiveně poulí oči na balíček v Cathyině napřažené ruce. Sedí v modrém křesle u okna, vlastně je to jediné pořádné sezení v její skromné, zakramařené garsonce. Cathy nemotorně balancuje na kraji rozkládací postele. V pokoji je přítmí, protože okna zakrývají stažené žaluzie.

„Je to překvapení,“ řekne Cathy a přinutí se k úsměvu.

Z toho, co věděla od Bennetta, nabyla dojmu, že Wyndham Falls poskytuje asistované bydlení. Na webových stránkách se dočetla o „pohotovostní službě“ a „návštěvách andělů“. Ale když prolistovala brožuru, kterou sebrala ve vestibulu cestou k Delle, zjistila, že se zařízení prezentuje jako „domov pro penzisty nad pětapadesát let“. Spolu s mnoha stařeckými nájemníky, kteří se pohybují po chodbách opření o hliníková chodítka, tu jsou mladší váleční veteráni s bradkou, brázdící okolí ve vojenské vestě a kšiltovce na elektrických invalidních vozících. Zdravotníci nikde. Je to levnější asistované bydlení. Výhody jsou minimální: jídla servírovaná v jídelně, jednou týdně výměna ložního prádla. Toť vše.

Co se Delly týče, zdá se, že se od srpna, kdy ji Cathy viděla naposledy, nijak nezměnila. Kvůli návštěvě si oblékla

čisté denimové šaty s lacllem a žluté triko; šminky i rtěnku nanesla na patřičná místa v patřičném množství. Jediným rozdílem je, že i ona se nyní spoléhá na chodítko. Týden po nastěhování uklouzla na chodníku před vchodem a uhodila se do hlavy. V tu ránu ztratila vědomí. Když procitla, skláněl se nad ní urostlý, pohledný záchranář. Della k němu zvedla oči a zeptala se: „Jsem po smrti a šla jsem rovnou do nebe?“

V nemocnici Delle udělali sken, aby se přesvědčili, že nedošlo ke krvácení do mozku. Potom ji přišel prohlédnout mladý lékař, aby vyloučil jiná zranění. „Tak to vidíš,“ řekla Della Cathy po telefonu. „Je mi osmaosmdesát a tenhle mladíček mě prohlíží centimetr po centimetru. Nepřeháním. Povídám mu: ‚Nevím, kolik vám platí, ale určitě ne dost.‘“

Tyhle fůrky Cathy dále utvrzují v přesvědčení, že Dellino zmatení myslí je především emočního původu. Lékaři rádi určují diagnózy a rozdávají pilulky, aniž by věnovali pozornost člověku stojícímu přímo před nimi.

Della svou diagnózu nikdy nevyslovila. Říká „ta choroba“ nebo „to, co mi je“. Jednou prohlásila: „Nikdy si nemůžu vzpomenout, jak se ta moje nemoc jmenuje. Postihuje lidi ve stáří. Nikdo ji nechce ani za nic. Tak tu mám.“

A jindy zase: „Alzheimer to není, ale je to těsně vedle.“

Cathy nepřekvapuje, že se Della odborné terminologii vyhýbá. *Demence* není pěkné slovo. Zní brutálně, nájezdnic-ky, jako by vám démon vydlabával kusy mozku, což je ko-neckonců přiléhavé.

Dívá se do kouta na Dellino chodítko, příšernost tmavě purpurové barvy s černým koženkovým sedákem.

Zpod rozkládací postele čouhají krabice. Dřez v úsporné kuchyňce je plný nádobí. Nic hrozného. Jenže Della měla vždycky domov jako klíčku. Nepořádek není dobrým znamením.

Cathy je ráda, že jí přinesla dárek.

„Neotevřeš to?“ zeptá se.

Della sklopí oči k daru, jako by jí právě vyrostl v rukou. „Aha, jistě.“ Převrátí balíček a zkoumá jeho spodní stranu. Nejistě se usmívá. Jako by věděla, že se od ní v tuto chvíli úsměv očekává, ale netušila proč.

„Podívej na ten balicí papír!“ vyhrkne nakonec. „Taková krása. Dám si pozor, abych ho neroztrhala. Třeba půjde použít znovu.“

„Klidně ho roztrhej. Mně to nevadí.“

„Ne, ne,“ trvá na svém Della. „Je to hezký papír, chci ho zachovat.“

Ruce poseté stařeckými skvrnami zápasí s balicím papírem, dokud ho neodlepí. Do klína jí spadne kniha.

Žádná reakce.

To ještě nemusí nic znamenat. Nakladatel se rozhodl pro nové vydání. Původní přebal s ilustrací dvou žen sedících v tureckém sedu ve vigvamu nahradily barevná fotografie zasněžených horských vrcholů a odvázanější typ písma.

O vteřinu později Della vykřikne: „No teda! Naše zamilovaná!“

„Nejen to,“ dodá Cathy a ukazuje na obálku. „Podívej. Vydáno k dvacátému výročí! Dva miliony prodaných výtisků! Věřila bys tomu?“

„Vždycky jsme věděly, že je to dobrá kniha.“

„To bych řekla. Lidi by nám měli naslouchat.“ A mírnějším tónem podotkne: „Napadlo mě, že by ti to mohlo vrátit chuť ke čtení, Dello. Když to dobře znáš.“

„No jo. Takové smočení palce ve vodě. Ta kniha, cos mi dala naposled, ten *Pokoj*? Čtu to dva měsíce a nedostala jsem se za stranu dvacet.“

„Je to nápor na city.“

„Je to o člověku uvězněném v jednom pokoji! To zní až moc povědomě.“

Cathy se zasměje. Ale Della žertuje jen napůl a Cathy vycítí šanci. Sesune se z postele, mávne rukou kolem sebe a zakňourá: „To ti nemohli Bennett s Robbiem najít nic lepšího?“

„Nejspíš jo,“ odpoví Della. „Ale tvrdí, že ne. Robbie platí výživné a alimenty. A Bennett? Joanne nejspíš nechce, aby za mě utrácel. Nikdy mě neměla ráda.“

Cathy strčí hlavu do koupelny. Není to tak zlé, jak čekala, nikde špína, nic odpuzujícího. Ale pogumovaný závěs ve sprše vypadá jako z léčebny pro choromyslné. To mohou hned napravit.

„Mám nápad.“ Cathy se otočí čelem k Delle. „Máš tady fotky svojí rodiny?“

„To si piš. Řekla jsem Bennettovi, že bez svých alb nikam nejdu. Stačí, že mě přinutil nechat v domě všechn kvalitní nábytek. Prý že jinak se neprodá. A co myslíš? Zatím nikdo nepřišel ani na prohlídku.“

Pokud Cathy poslouchá, nedává to najevo. Přejde k oknu a prudce vytáhne žaluzie. „Začneme tím, že to tady trochu

rozjasníme. Na zeď pověsíme pár fotografií. Ať je vidět, že tu někdo žije.“

„To by bylo fajn. Kdyby tenhle byt nevyhlížel tak žalostně, třeba bych se s ním spíš smířila. Připadám si skoro jako... ve vězení.“ Della potřese hlavou. „A jsou tady lidi, co mají nervy na pochodu.“

„Nervózní typy, co?“

„Slabé slovo,“ směje se Della. „Jeden aby se měl na pozoru, vedle koho si sedne při obědě.“

Když Cathy odejde, Della z křesla pozoruje parkoviště. V dálce se stahují mraky. Cathy říkala, že bouřka sem nedorazí dřív než v pondělí, a to už bude pryč, ale Della se v obavách natáhne pro ovladač.

Namíří ho na televizi a stiskne tlačítko. Nic se nestane. „Ta nová televize, co mi koupil Bennett, nestojí za zlámanou grešlí,“ prohlásí, jako by tam stále byla Cathy nebo někdo jiný, kdo by ji slyšel. „Člověk musí zapnout televizi a pak tu krabici pod ní. Jenže i když se mi povede tu zpropadenou bednu rozchodit, nikdy nenajdu svoje oblíbené programy.“

Odloží ovladač právě v okamžiku, kdy Cathy vyjde z budovy a zamíří k autu. Della ji provází fascinovaným, zmateným pohledem. Není pravda, že Cathy rozmlouvala, aby za ní vážila cestu, jen kvůli počasí. Věc se má tak, že Della neví, jestli tuhle návštěvu zvládne. Od té doby, co upadla a ležela ve špitále, se necítí kdovíjak dobře. Je jí nějak slabo. Vyzrazit ven s Cathy a nechat se unášet vírem činorodosti by na ni mohlo být moc.

Na druhou stranu by bylo hezké tohle bydlení oživit. Della se dívá na fádňní stěny a zkouší si představit, jak se hemží milovanými tvářemi jejich blízkých.

A potom následuje čas, kdy se jakoby nic neděje, alespoň ne v přítomnosti. Tyto epizody se jí poslední dobou přiházejí stále častěji. Hledá adresář nebo si vaří kávu, když vtom je znenadání vržena mezi lidi a předměty, na něž už léta nepomyslela. Tyhle vzpomínky ji nerozrušují proto, že s sebou přinášejí nemilé věci (ačkoli to se často stává), ale proto, že jejich živost daleko předčí její všednodenní život a ten jí potom připadá stejně vybledlý jako stará sepraná blůza. Jedna ze vzpomínek, která se jí nyní vrací, se váže ke sklepu na uhlí, v němž jako malá spávala. Bylo to potom, co se přestěhovali z Paducah do Detroitu a utekl od nich otec. Della s mámou a bratrem bydleli v penzionu. Máma a Glenn měli normální pokoje v patře, ale Della musela spát v suterénu. Do její špeluňky se ani nedalo vejít z domu. Člověk musel vyjít na zadní dvorek, zvednout poklop a sejít do sklepa. Paní domácí pokoj vyběhla, postavila do něj postel a přidala polštáře z pytlů na mouku. Ale Dellu neošálila. Poklop byl kovový a nebyla tu žádná okna. Tma jako v ranci. Jak já tu uhelnou díru nenáviděla! Musela jsem tam scházet každý večer, bylo to jako sestupovat do krypty!

Niky jsem si ale nestěžovala. Dělal jsem, co mi řekli.

Dellin domeček v Contoocooku bylo jediné obydlí, které kdy patřilo jen a jen jí. Samozřejmě že v jejím věku to přestávala být legrace. V zimě vyjít do kopce nebo sehnat někoho, kdo by jí shodil sníh ze střechy, aby se nepropadla

a nepohřbila ji zaživa. Možná že paní doktorka Suttonová, Bennett a Robbie mají pravdu. Možná že tady je jí líp.

Když znovu vyhlédne z okna, Cathyino auto už nikde nevidí. A tak sáhne po knize, kterou jí Cathy koupila. To modré pohoří na obálce jí pořád nejde na rozum. Ale název souhlasí: *Dvě stařeny: aljašská legenda o zradě, odvaze a přežití*. Otevře knihu, listuje jejím obsahem, tu a tam se zastaví a obdivuje ilustrace.

Potom se vrátí na první stranu. Zaostří na slova a očima putuje po stránce. Jedna věta. Dvě věty. Pak celý odstavec. Od posledně zapoměla právě tolik, aby jí ten příběh připadal nový, a přesto povědomý. Přívětivý. Úlevu jí ovšem přináší především samo čtení, při němž zapomíná na sebe, potápí se a noří do cizích životů.

Dvě stařeny, stejně jako tolik jiných knih, které Della za všechny ty roky přečetla, jí doporučila Cathy. Když Cathy odešla ze zdravotnické školy, začala pracovat v knihkupectví. Tou dobou už byla podruhé provdaná a nastěhovala se s Clarkem do starého stavení, které příštích deset let opravovala.

Della si uložila do paměti Cathyinu pracovní dobu a chodila ji navštěvovat, zejména večer o čtvrtedních směnách, kdy byla o zákazníky nouze a Cathy si měla čas povídat.

Proto se Della rozhodla, že jí tu novinu oznámí právě ve čtvrtek.

„Tak ven s tím, jsem jedno ucho,“ pobídla ji Cathy. Tlačila před sebou vozík s knihami a doplňovala regály, zatímco Della seděla v křesle v oddělení poezie. Cathy jí nabídla

čaj, ale Della si řekla o pivo. Cathy jedno vylovila z lednice v kanceláři, kde zbylo po autogramiádě. Byl duben, po sedmé večer, a krám zel prázdnotou.

Della začala vyprávět, jak podivně se její manžel chová. Říkala, že neví, co to do něj vjelo. „Například: je to pár týdnů, co Dick vyleze z postele vprostřed noci. A než se naděju, slyším, jak vycouvává s autem na silnici. Pomyslela jsem si, že je možná konec. Možná má všeho dost a už ho v životě nevidím.“

„Ale vrátil se,“ opáčila Cathy a postavila knihu na polici.

„Jo. Asi za hodinu. Sešla jsem dolů a byl tam. Klečel na koberci, kolem sebe rozloženou hromadu automap.“

Když se Della manžela zeptala, co to probůh dělá, řekl, že hledá investiční příležitosti na Floridě. Nemovitosti na pobřeží v podhodnocených oblastech, kam létají přímé linky z velkých měst. „Povídám mu, že peněz máme dost. Že může jít do penze a nebude nám žádné zle. „Proč chceš takhle riskovat zrovna teď?“ ptám se ho. A víš, co mi odpověděl? „*Penze?* To slovo neznám.““

Cathy zmizela v oddělení příruček osobního rozvoje. Della byla příliš zabraná do vyprávění vlastní historky, než aby se zvedla a šla za ní. Sklesle svésila hlavu a civěla na podlahu. Její hlas byl plný úžasu a rozhořčení nad nápady, jaké si muži, zvláště na stará kolena, jsou schopní vzít do hlavy a drží se jich jako mezci. Byly to učiněné záchvaty šílenství, až na to, že mužští je prožívali jako osvícení bleskem. „Mám nápad!“ vyhrkl pokaždé Dick. Nezáleželo na tom, co dělali, jestli večeřeli, nebo byli na cestě do biografu, když ho osvítilo, v tu ránu se zarazil a zvolal: „Hele, něco mě napadlo.“

Potom stál, ani se nehnul a s prstem přiloženým k bradě propočítával a pletichařil.

Jeho nejnovější nápad se týkal letoviska u Everglades. Na polaroidovém snímku, který Delle ukázal, se jevilo jako půvabná, ale polorozpadlá lovecká chata obklopená dubisky. Rozdíl byl v tom, že tentokrát Dick od nápadu neupustil. Aníž Delle cokoli řekl, vzal si na letovisko hypotéku a značnou část jejich úspor, které je měly zabezpečit ve stáří, použil na složení zálohy.

„Jsou z nás hrdí majitelé turistického střediska ve floridském parku Everglades!“ oznámil jí.

Jakkoli se to Delle neříkalo lehkou, ta skutečnost jí přece jen působila jisté potěšení. Oběma rukama držela láhev s pivem. V knihkupectví byl klid, venku temné nebe a sousední obchody pro dnešek zavřely. Zdálo se, jako by jim to tady patřilo.

„Takže teď se téhle setsakramentské barabizny hned tak nezbavíme,“ pokračovala Della. „Dick ji chce přestavět na byty. Prý se kvůli tomu musí přestěhovat na Floridu. A jako obvykle mě tam chce vláčet s sebou.“

Cathy se s vozíkem vynořila zpoza regálů. Della očekávala, že se bude tvářit účastně, ale místo toho spatřila Cathyiny semknuté rty.

„Stěhuješ se?“ zeptala se chladně.

„Musím. Nemám na vybranou.“

„Na vybranou máš vždycky.“

Cathy promluvila všeználkovským tónem, který si osvojila teprve nedávno. Jako by přečetla celou sekci knih osob-

ního rozvoje a měla oprávnění rozsévat psychologické postřehy a suplovat manželskou poradnu.

„Jak to myslíš, že mám na vybranou? Dick jinak nedá.“

„Co tvoje práce?“

„Musím dát výpověď. Nechci, mám tu práci ráda. Ale...“

„Ale jako obvykle ustoupíš.“

Tahle poznámka byla nejen příkrá, ale také nespravedlivá. Co měla podle Cathy dělat? Rozvádět se po čtyřiceti letech? Najít si vlastní byt a začít randit s cizími chlapy, jako to dělala Cathy v době, kdy se seznámily?

„Jestli chceš nechat práce a zmizet na Floridu, tak fajn,“ řekla Cathy. „Já ale pracuju. A když promineš, potřebuju před zavíračkou dodělat pár věcí.“

Nikdy předtím se nepohádaly. V následujících týdnech Delu několikrát napadlo zavolat, ale pokaždé zjistila, že má na Cathy strašný vztek. Kdo si myslí, že je, aby jí mluvila do manželství? S Clarkem si šli po krku co chvíli.

O měsíc později, právě když Della chystala poslední krabice pro stěhováky, se Cathy zjevila na prahu.

„Zlobíš se?“ zeptala se, když Della otevřela.

„Někdy se chováš, jako bys měla patent na rozum.“

To bylo možná příliš kruté, protože Cathy propukla v pláč. Shrbila se a žalostně zakvílela: „Budeš mi chybět, Dello!“

Po tváři se jí kutálely slzy. Rozpřáhla ruce, jako by si říkala o objetí. První z těchto dvou projevů Della neschvalovala a ohledně druhého váhala. „Už toho nech,“ napomenula Cathy. „Nebo se rozbřečím taky.“

Cathy se rozplakala ještě víc.

Dellu to znervóznělo. „Můžeme si volat, Cathy. A psát si. A navštěvovat se. Můžeš přijet a bydlet v našem ‚letovisku‘. Nejspíš se to tam hemží hady a aligátory, ale ráda tě uvidím.“

Cathy se nezasmála. Skrz slzy procedila: „Dick mě tam nebude chtít. Nesnáší mě.“

„To není pravda.“

„Fajn, ale já nesnáším jeho! Zachází s tebou jako s kusem hadru, Dello. Promiň, ale je to tak. A teď tě nutí seknout s prací a sfárat na Floridu? Co tam budeš dělat?“

„To by stačilo,“ prohlásila Della.

„Tak jo, dobře. Jen kdyby mě to tak děsně neštvalo!“

Přesto se pomalu uklidňovala. Po chvíli řekla: „Něco jsem ti přinesla.“ Otevřela kabelu. „Tohle nám onedhy přišlo. Od malého nakladatele z Aljašky. Neobjednali jsme si to, ale já se do té knihy začetla a pak už jsem ji nedala z ruky. Nechci nic prozrazovat, ale... no, zdá se mi to prostě příhodné! Až si to přečteš, uvidíš sama.“ Dívala se Delle do očí. „Někdy ti knížka vstoupí do života z dobrého důvodu, Dello. Je to vážně zvláštní.“

Kdykoli se Cathy začala tvářit tajemně, Della nevěděla, co si počít. Cathy tu a tam prohlašovala, že její náladu ovlivňuje měsíc, a shodám náhod přisuzovala konkrétní význam. Toho dne Della poděkovala Cathy za knihu, a když se nakonec objaly na rozloučenou, úspěšně zaplašila slzy.

Knih měla na obálce kresbu. Dvě indiánky sedící v týpí. I na takové věci si Cathy poslední dobou potrpěla — na příběhy o původních obyvatelích Ameriky nebo o povstání

otroků na Haiti, na duchařské a okultní historky. Některé se Della zamlouvaly víc, jiné méně.

Strčila knihu do doposud nezalepené krabice s různými maličkostmi.

A co se s románem stalo dál? Della poslala krabici na Floridu spolu se všemi ostatními. Ukázalo se, že do jedna plus jedna, který v lovecké chatě obývali, se všechny věci nevejdou, a tak krabice skončily ve skladu. O rok později letovisko zkrachovalo. Dick s Dellou se brzy museli stěhovat na Miami, potom do Daytony a nakonec severněji na Hilton Head, kde se Dick pokoušel rozjet další projekty. Když po jeho smrti Della vyhlásila bankrot, musela sklad otevřít a rozprodat nábytek. Probírala se obsahem krabic, které nechala převézt na Floridu téměř před deseti lety, a když rozlepila tu, do níž zabalila různé drobnosti, vypadly ven *Dvě stařeny*.

Kniha je převyprávěním staré atabaskické legendy, kterou autorka Velma Wallisová slýchávala jako holčička. Legenda předávaná „z matky na dceru“ líčila příběh dvou starých urozených žen Ch'idzigyaak a Sa', které jejich kmen zanechá napospas osudu v době hladomoru.

Jinými slovy, nechá je o samotě zemřít. Takový je jejich obyčej.

Až na to, že stařeny nezemřou. Vprostřed lesa si začnou povídat. Kdysi přece uměly lovit a rybařit a hledat potravu. Nezvládly by to i teď? A tak se do toho pustí, znovu se naučí všechno, co uměly zamlada, loví zvěř a věnují se zimnímu rybolovu, a v jednu chvíli se schovávají před

kanibaly, kteří procházejí jejich územím. Dělalí prostě kdeco.

Na jedné ilustraci táhnou aljašskou tundrou. Vláčejí za sebou sáně, na sobě bundu s kapucí a válenky z tulení kůže, první krapet méně shrbená než druhá. V popisku stojí: *Náš kmen se vydal hledat potravu do země, o níž nám vyprávěli naši dědové, daleko za horami. Ale o nás usoudili, že bychom jim nestačily, neboť chodíme o holi a jsme pomalé.*

Některé pasáže bily do očí, například ta, kdy Ch'idzi-gyaak praví:

„Vím, že nepochybujes o svém přežití. Jsi mladší.“ Musela se nad tou poznámkou hořce pousmát, neboť ještě včera byly obě prohlášený za příliš staré, než aby žily s mladými.

„Jsou jako my dvě,“ řekla Della, když tu knížku konečně přečetla a zavolala Cathy. „Jedna je mladší, ale obě jsou ve stejné šlamastyce.“

Nejdřív to byla legrace. Bavilo ji porovnávat život na předměstí Detroitu a hampshirském venkově s existenčním údělem dvou starých Inuitek. Ale potom začala objevovat styčné body. Della se přestěhovala do Contocooku, aby to měla blíž k Robbiemu, jenže ten se dva roky nato odstěhoval do New Yorku a nechal ji trčet v lesích. Cathyino knihkupectví bylo zrušeno. Tehdy se pustila do pečení a prodeje domácích pirohů. Clark odešel do důchodu a celé dny trávil u televize, uchvácený pohlednými rosničkami z předpovědí počasí. Vyvinuté dámy v upnutých šatech zářivých barev se vlnily před mapami, jako by napodobovaly bouřkové fronty. V Detroitu nezůstal ani jeden ze čtyř Cathyiných synů. Všichni bydleli daleko, na druhé straně hor.

Jednu ilustraci si Della s Cathy obzvlášť oblíbily. Ch'idzi-gyaak vrhá sekynu a Sa' tomu přihlíží. A pod obrázkem popisek: *Jestli zahlédneme veverku, možná ji zvládneme zabít sekynou jako zamlada.*

Stalo se z toho jejich heslo. Kdykoli bylo jedné ouvej, nebo se potřebovala popasovat s nějakým problémem, druhá jí zavolala a zahlásila: „Přišel čas na sekynu.“

Něco dělej. Nestýskej si. Tak to myslely.

Byla to další vlastnost, která je s Inuitkami spojovala. Kmen nenechal Ch'idzigyaak a Sa' napospas osudu jen proto, že byly staré. Opustil je i proto, že byly stěžovatelky. Věčně nařikaly, že je tady bolí a tamhle píchá.

Manželé se často domnívali, že to jejich manželky se stěžováním přehánějí. Což byla také svého druhu stížnost. A muži se k ní uchylovali, když chtěli ženy umlčet. Přesto Della i Cathy věděly, že si za svou nespokojenost mohou do jisté míry samy. Nechávaly věci vyhnít, poddávaly se temným náladám, trucovaly. I když se jich manželé zeptali, co se děje, neřekly jim to. Zalíbilo se jim v roli oběti. Úleva by znamenala ztratit sama sebe.

Proč jim stěžování přinášelo tolik potěšení? Spřízněné trpitelky pociťovaly po společném, důkladném hořekování podobnou mravenčením provázenou svěžest, jako by se vynořily z lázeňské koupele.

Během let nastala dlouhá období, kdy si Della a Cathy na *Dvě stařeny* ani nevzpomněly. Potom si jedna z nich knihu znovu přečetla, znovu pro příběh zahořela a přiměla druhou udělat totéž. Tenhle román nespadá do jedné kategorie s detektivkami a záhadnými příběhy, které hltají obvykle. Má blíž

k příručce pro život. Je pro ně *inspirací*. Nebudou poslouchat, jak si z něj jejich snobští synové utahují. Ale teď už knihu bránit nemusejí. Dva miliony prodaných výtisků! Výroční edice! Pádňější důkaz svého zdravého úsudku nepotřebují.

Když Cathy příštího rána dorazí do Wyndham Falls, cítí ve vzduchu snůh. Ochladilo se a rozhostilo se povědomé ticho, zavládlo bezvětrí a ptáci zmizeli v úkrytech.

Jako malá, kdysi v Michiganu, mívala tenhle zlověstný klid ráda. Zaváněl zrušeným vyučováním, časem stráveným doma s mámou, stavěním sněhových hradů v zahradě. Silné bouřky ji elektrizují ještě dnes, kdy je jí sedmdesát. Ale její očekávání má nyní podobu temného přání, dokonce snad touhy po sebezničení, po očištění. Když někdy přemýšlí o klimatických změnách, o kataklyzmatickém konci světa, říká si pro sebe: „Tak do toho. Zasloužíme si to. Všechno to smaž a začni znova.“

Della je oblečená a nachystaná k odchodu. Cathy jí řekne, že jí to sluší, ale nemůže si pomoci, musí dodat: „Řekni té svojí kadeřnici, ať nepoužívá krémový kondicionér, Dello. Máš velmi jemné vlasy. Vypadají pak zplihle.“

„Tak si jí to řekni sama,“ odsekne Della, zatímco se s chodítkem posouvá chodbou. „Myslíš, že mě poslouchá?“

„Tak ať tě Bennett vezme do kadeřnictví.“

„To víš, že jo. Leda na svatýho Dyndy.“

Vycházejí ven a Cathy si v duchu poznamená, že musí Bennettovi napsat e-mail. Nejspíš nechápe, jak můžou takové nicotnosti jako návštěva kadeřnického salonu pozvednout ženu na duchu.

S Delliným chodítkem to jde pomalu. Della musí zvládnout chodník a potom z něj sjet na parkoviště. U auta jí Cathy pomůže na místo spolujezdce a pak vezme chodítko, aby ho uložila do kufru. Chvilí jí trvá, než přijde na to, jak ho sklapnout a zvednout sedadlo.

O chvílku později jsou na cestě. Della v předklonu bystře sleduje, kudy jedou, a pomáhá Cathy s navigací.

„Už se tady vyznáš,“ chválí ji Cathy.

„Jo,“ přisvědčí Della. „Možná že ty prášky zabíraj.“

Cathy by šla rámečky vybírat do nějakého lepšího obchodu, do Pottery Barn nebo Crate & Barrel, ale Della ji naviguje k charitě v jednom z řady nedalekých krámků. Na parkovišti Cathy zopakuje tutéž operaci pozpátku, roztáhne chodítko a obejde s ním vůz, aby se Della mohla postavit na nohy. Jakmile se rozjede, pohybuje se s obstojným švuňkem.

Uvnitř už si připadají jako za starých časů. Jasně osvětlenou místností s nablýskanými podlahami procházejí se stejně soustředěnou pozorností, jako by se účastnily honby za pokladem. Když si Della všimne oddělení se skleněným zbožím, zavolá na Cathy: „Hele, potřebuju pár slušných nových skleniček,“ a jejich mise změní směr.

Fotorámečky jsou daleko vzadu. V půli cesty vystřídá linoleum holý beton. „Tady musím být opatrná,“ podotkne Della. „Ta podlaha je taková škobrtavá.“

Cathy ji vezme v podpaží. Když dojdou k uličce, řekne: „Počkej tady, Dello. Podívám se sama.“

Jak je to u zboží z druhé ruky obvyklé, nejtěžší je najít alespoň dva stejné kusy.

Nic není roztríděné. Cathy se prohrabuje rámečky nej-
různějších velikostí a stylů. Po chvíli nalezne sadu jedno-
duchých dřevěných rámečků černé barvy. Právě je vytahuje,
když vtom ji vyruší jakýsi zvuk. Výkřik to tak docela není.
Jen hlasitý nádech. Otočí se a spatří Dellin překvapený vý-
raz. Natáhla se, aby se na něco — Cathy neví na co — podí-
vala zblízka, a přitom jí sjela ruka z madla chodítka.

Kdysi dávno, když Della s Dickem vlastnili plachetnici, se
Della málem utopila. Loď byla přivázaná u mola, Della chtěla
vlézt dovnitř, ale uklouzla a začala klesat kalně zelenou vo-
dou kotviště. „Nikdy jsem se nenaučila plavat,“ vysvětlovala
Cathy. „Ale nebála jsem se. Obestřel mě klid a mír. Nějak
se mi povedlo probojovat se nad hladinu. Dick povykoval,
aby přivolal dokaře, a ten se nakonec objevil a vytáhl mě.“

Della vypadá tak, jak si ji Cathy představovala tehdy, pod
vodou. Mírně udiveně. Pokojně. Jako by vládu převzaly síly,
s nimiž nic nezmůže, a nemá smysl stavět se na odpor.

Tentokrát ji žasnutí nezachrání. Skácí se bokem mezi
police. Kovový okraj jí sedře kůži, jako když zasviští kráječ
na uzeniny. Potom narazí spánkem do regálu. Cathy vykřik-
ne. Sype se sklo.

V nemocnici si Dellu nechají přes noc. Pošlou ji na magne-
tickou rezonanci, aby zjistili, jestli nedošlo ke krvácení do
mozku, zrentgenují kyčel a na sedřenou paži jí přiloží mokré
krytí, které sundají až za týden, kdy se uvidí, jestli se kůže
zacílí, nebo ne. V jejím věku je to padesát na padesát.

To všechno jim vykládá dr. Mehtová, mladá žena oplývají-
cí půvabem v natolik absurdní míře, že by mohla hrát lékařku

v televizním seriálu z nemocničního prostředí. Kolem štíhlého hrdla se jí vinou dvě šňůry perel. Šedivé úpletové šaty volně splývají přes vlnadné křivky. Jedinou chybičkou jsou vychrtlá lýtka, ty ale maskuje odvážnými punčochami s kosočtvercovým vzorem a šedivými lodičkami, které k jejím šatům dokonale padnou. Doktorka Mehtová je zástupkyně skupiny, na jejíž existenci není Cathy tak docela připravená: mladší generace žen, která tu její předčí nejen co do profesního úspěchu, ale i co se týče zkrášlování vlastní vizáže, jež bývalo považováno za projev zpátečnictví. A na prstě má zásnubní prsten s diamantem patřičné velikosti. Její nastávající bude pravděpodobně z branže, sňatkem spojí dva tučné lékařské platy.

„Co když se to nezažije?“ zeptá se Cathy.

„Tak si ten obvaz nechá.“

„Napořád?“

„Uvidíme za týden,“ odpoví dr. Mehtová.

Všechno to trvalo věčnost. Je sedm večer. Kromě ořezávané ruky se Della začíná rýsovat monokl.

V půl deváté padne rozhodnutí, že si tu Della pobude přes noc.

„Vy mě nepustíte domů?“ zeptá se Della dr. Mehtové. Z hlasu jí číší zoufalství.

„Zatím ne. Musíme vás mít pod dohledem.“

Cathy řekne, že s Dellou zůstane do rána. Žlutozelená pohovka se promění v postel. Sestra slíbí, že jí přinese prostěradlo a deku.

Když se objeví Dellini synové, Cathy sedí v kafeterii a utěšuje se čokoládovým pudinkem.

Před lety ji její vlastní syn přiměl, aby se s ním dívala na vědeckofantastický film o nájemných zabijácích, kteří se vrátí z budoucnosti na Zem. Klasika plná absurdit a chaosu, ale Mike, který tehdy studoval na univerzitě, tvrdil, že akrobatické souboje jsou prodchnuty hlubokým filozofickým smyslem. *Karteziánským smyslem*, tak to tehdy řekl.

Cathy to nepochopila. Ale když se teď dívá, jak Bennet s Robbiem vcházejí dovnitř, myslí právě na tenhle film. Jejich tmavé obleky a bledé tváře bez úsměvu jim propůjčují nenápadné a současně hrozivé vzezření, jako by byli agenty vesmírného spiknutí.

Slétnou se na ni.

„Je to všechno moje chyba,“ kaje se Cathy, když přistoupí k jejímu stolu. „Měla jsem ji ohlídat.“

„Není to vaše vina,“ opáčí Bennett.

Zdá se, že chce být laskavý, ale vzápětí dodá: „Je stará. Padá. Patří to k symptomům.“

„Takhle se projevuje ataxie,“ poznamená Robbie.

Cathy nechce vědět, co to znamená. Není to nic víc než další diagnóza. „Dokud nespadla, byla v pořádku,“ namítne. „Bylo nám spolu dobře. Potom jsem se k ní na vteřinku otočila zády a... prásk ho.“

„To úplně stačí,“ řekl Bennett. „Nedá se tomu předejít.“

„Ty léky, co bere. Aricept,“ navázal Robbie. „To je především paliativní léčba. Účinek, pokud nějaký vůbec byl, po roce či po dvou letech opadá.“

„Vaší mámě je osmaosmdesát. Dva roky by mohly stačit.“

Ve vzduchu visí, co zůstalo nevyřčeno, dokud Bennett neprohlásí: „Až na to, že pořád padá. A vždycky skončí ve špitále.“

„Musíme ji dát jinak,“ ozve se Robbie o něco hlasitějším, nepřirozeně vypjatým tónem. „Ve Wyndhamu není v bezpečí. Potřebuje důkladnější dozor.“

Robbie a Bennett nejsou Cathyiny děti. Jsou starší a méně atraktivní. Nic vůči nim necítí, ani mateřskou vřelost, ani lásku. A přesto jí její syny v lečcems připomínají. V čem, o tom je lepší nepřemýšlet.

Ani jeden nenavrhl, že by Della mohla bydlet u něj. Robbie je prý příliš často na cestách. Bennettův dům má příliš mnoho schodů. Ale víc než jejich sobectví Cathy rozčiluje, jak tu teď před ní stojí naplnění či přímo opuchlí racionalitou. Chtějí ten problém vyřešit rychle a rozhodně, s minimálním úsilím. Přesvědčili se, že odsunout emoce stranou znamená jednat prozíravě, přestože jejich přání mít to celé z krku z ničeho jiného než z emocí neplyne — především ze strachu, ale také z pocitu viny a podrážděnosti.

A kdo je pro ně Cathy? Mámina stará kamarádka. Ta, co pracovala v knihkupectví. Ta, co ji naučila hulit trávu.

Cathy se odvrátí a rozhlédne se po kafeterii, která se v čase večere plní zdravotníky. Je unavená.

„Dobře,“ hlesne. „Ale zatím jí to neříkejte. Chvilí s tím počkáme.“

Přístroje tikají a hrkají celou noc. Jednou za čas monitory spustí poplach a Cathy se probudí. Pokaždé se objeví sestra,

vždycky jiná, a stiskne tlačítko, aby přístroj umlčela. Poplach zřejmě nic neznamená.

V pokoji je příšerná zima. Ventilace fíčí přímo na ni. Deka, kterou jí vybavili, je tenká jako papírový ručník.

Cathyina detroitská přítelkyně, jež posledních třicet let pravidelně navštěvuje psychoterapeuta, se s ní nedávno podělila o jednu z rad, které jí udělil. Hrůz, které tě přepadají za nocí, si nevsímej. V noci je psychika nejzranitelnější a nedokáže se bránit. Sevře tě smutek, který se jeví opravdový, ale je to jen zdání. Duševní únava maskovaná za jasnozřivost.

Tohle si Cathy připomíná, když leží bdělá na tenké matraci. Nedokáže Delle pomoci a hlavou se jí honí nihilistické myšlenky. Chladná, jasná pozorování, drásavě přímočaré zářezy. Neví a nikdy nevěděla, koho si vzala. Její manželství s Clarkem postrádá intimitu. Kdyby Mike, John, Chris a Palmer nebyli její synové, rozhodně by nepatřili do okruhu jejích přátel. Celý život se stará o lidi, kteří nakonec zmizí jako to knihkupectví, co v něm pracovala.

Konečně se dostaví spánek. Když Cathy druhého dne ráno celá polámaná procitne, s úlevou zjistí, že psychoterapeut měl pravdu. Vyšlo slunce a svět už nevypadá tak neutešeně. Temno se ale nerozplynulo úplně. Protože Cathy učinila rozhodnutí. To pomýšlení ji pálí v útrokách. Nepěkně, nepřívětivě. Pocit je to natolik neobvyklý, že neví, jak ho nazvat.

Když Della proloupne oči, Cathy sedí u jejího lůžka. O pečovatelském ústavu jí neřekne. Jenom ji pozdraví: „Dobré ráno, Dello. Hádej, kolik je hodin?“

Della zamžiká, ještě omámená spánkem. A Cathy odpoví: „Přišel čas na sekyru.“

Při přejezdu hranic státu Massachusetts začne sněžit. Do Contoocooku jsou to dvě hodiny, jako světelný ukazatel jim v náhle snížené viditelnosti slouží GPS.

Clark to uvidí v předpovědi počasí. Zavolá jí nebo pošle esemesku a bude se ptát, jestli jí nezrušili let.

Chudák, netuší, co se chystá.

Když teď sedí v autě, s puštěnými stěrači a rozmrazováním, zdá se, že Della tak docela neporozuměla situaci. Neustále opakuje tutéž otázku.

„Jak se dostaneme dovnitř?“

„Říkalas, že Gertie má klíč.“

„No jo. Zapomněla jsem. Vezmeme si klíč od Gertie a odekneme si. Bude tam zima jako v psírně. Nastavili jsme teplotu na deset stupňů, abysme ušetřili za naftu. Tak akorát aby nezamrzlo potrubí.“

„Zatopíme si, až tam dojedeme.“

„A potom tam zůstanu?“

„Zůstaneme tam obě. Dokud se to nějak nevyřeší. Můžeme si objednat pečovatelskou službu. A jídlo až do domu.“

„To bude určitě drahé.“

„Možná ne. Prověříme to.“

Čím víc o tom všem Delli ujišťuje, tím víc tomu věří. Zítra zavolá Clarkovi a řekne mu, že zhruba měsíc, možná méně, možná víc, zůstane s Dellow. Líbit se mu to nebude, ale poradí si. A ona mu to už nějak vynahradí.

Větší problém představují Bennett a Robbie. Od Benneta už přišly tři esemesky, od Robbieho jedna. A k tomu má v hlasové schránce zprávy s dotazem, kam že se to s Dellou poděly.

Propašovat Dellu z nemocnice bylo snazší, než si myslela. Naštěstí ji odpojili od kapačky. Cathy ji vedla chodbou, jako by jí pomáhala s rozchozením, a potom zamířila k výtahu. Celou cestu k autu čekala, že se rozhouká výstražný signál a poběží za nimi ochranka. Ale nic se nestalo.

Sníh se drží na stromech, ale dálnice je zatím čistá. Když provoz poleví, Cathy vyjede z pomalého pruhu. Překročí rychlostní limit, dychtivá dostat se do cíle, než padne tma.

„Benettovi a Robbiemu se to nebude líbit,“ řekne Della a dívá se na zvířený sníh. „Myslí si, že jsem zhloupla a sama už bydlet nemůžu. A nejspíš mají recht.“

„Nebudeš sama,“ připomene jí Cathy. „Zůstanu s tebou, dokud se to nějak nevyřeší.“

„Neřekla bych, že demence je něco, co se dá vyřešit.“

Bác ho: nemoc dostala obrysy i jméno. Cathy se k Delle otočí, aby zjistila, jestli si je té změny vědoma, ale ta se tváří rezignovaně.

Než dorazí do Contoocooku, napadá tolik sněhu, až se obě bojí, že neprojedou k domu. Cathy slušnou rychlostí vystartuje do svahu a po mírném smyku dojede na vrchol na sílu. Della se raduje. Návrat začal ve znamení vítězství.

„Ráno musíme nakoupit,“ poznamená Cathy. „V téhle chumelenici to nejde.“

Sněží ale i druhý den ráno. A nepřestává sněžit celý den, zatímco se Cathyina hlasová schránka plní dalšími telefonáty od Robbieho a Bennetta. Netroufá si je přijmout.

Jednou, to se s Dellou znaly jen krátce, Cathy nenechala Clarkovi večeri v lednici, tudíž si neměl co ohřát. Když přišla večer domů, pustil se do ní hned na prahu. „Co to mezi váma sakra je?“ vyjel. „Jste jako lesbickéj pářeček.“

O nic takového ale nešlo. Nevzkypěla mezi nimi zakázaná touha. Jen si vynahrazovaly to, co jim jiné oblasti života navzdory původním příslibům neposkytovaly. Například manželství. A mateřství, častěji, než jim bylo milé přiznat.

Cathy se v novinách dočetla o jednom dámském kroužku, o jistém hnutí žen v pokročilejších letech. Jeho členky, dámy středního nebo staršího věku, se načančají a nasadí si klobouky jasné barvy — růžové nebo purpurové, to si už nevzpomíná. Těmi klobouky, v nichž se slétávají do restaurací, kde zabírají celé sekce, jsou pověstné. Muže mezi sebe nepouštějí. Vyparádí se jedna pro druhou, ostatní ať jdou k čertu. Cathy si myslí, že by to mohla být zábava. Když to nadhodí před Dellou, slyší jen: „Nebudu se čančat a chodit někam s maškarádou na hlavě jen proto, abych tam potkala bandu lidí, s kterými si beztak nebudu mít co říct. Mimoto už ani žádné lepší šaty nemám.“

Cathy tam možná půjde sama. Až si tu Della zvykne a ona se bude moct vrátit do Detroitu.

V mrazáku najde bagely a rozmrazí je v mikrovlnce. Najde i mražené polotovary a kafe. Vypít si ho můžou černé.

Oblíčeje má ještě potlučený, ale jinak se Della cítí dobře. Je ráda, že už není v nemocnici. V tom věčném hluku a povyku se nedalo spát, pořád jí chodili kontrolovat nebo ji na vozíku odváželi na nějaké testy.

Buď to, anebo jí nikdo nebyl k ruce, i kdyby se uzvonila.

Vyrazit do sněhové vánice se zdálo jako nerozum, ale bylo štěstí, že ujely, když to ještě šlo. Kdyby čekaly jen o den déle, nikdy by se do Contoocooku nedostaly. Na kopci to klouzalo už tehdy. Cesta k domu a zadní schody ležely pod sněhem. Ale potom seděly uvnitř, topení sálalo, venku sněžilo, jako by se za všemi okny snášely konfety, a v domě bylo útulno.

V televizních zprávách o počasí lidé vyšilují. Prý zuří sněhové bouře. Boston a Providence jsou odříznuté od světa. Z moře se vyvalily vlny, na břehu zmrzly a pokryly domy ledovým krunýřem.

Týden jsou zapadané sněhem. Závěje se zvedají do poloviny zadních dveří. I kdyby se dostaly k autu, nevyjely by na silnici. Cathy musela prodloužit pronájem vozu, což je Delle trapné. Nabídla se, že účet zaplatí sama, ale Cathy jí to nedovolí.

Třetího dne uvěznění Cathy vyskočí z pohovky a vyhrkne: „Tequila! Nezbylo tam trochu?“ Ve skřínce nad sporákem najde láhev tequily a další, poloplnou s namíchanou margaritou.

„Teď je jisté, že přežijeme,“ prohlásí Cathy a mává láhví. Obě se smějí.

Každý večer kolem šesté, těsně předtím, než zapnou zprávy s Brianem Williamsem, si v mixéru namíchají le-

dové margarity. Della neví, jestli jde alkohol dohromady s její chorobou. Na druhou stranu, kdo to na ni poví?

„Já ne,“ řekne Cathy. „Já ti k tomu dopomohla.“

Některé dny opět sněží a Della ztrácí ponětí o čase. Myslí si, že stále zuří bouře a že se právě vrátila z nemocnice.

Jednoho dne se podívá na kalendář a vidí, že je únor. Uběhl měsíc. Jde do koupelny a vidí v zrcadle, že monokl je pryč, zbyla jen žlutá šmouha v koutku oka.

Každý den přečte pár stránek. Zdá se jí, že tento úkol plní víceméně zdárně. Očima klouže po slovech a ta se jí v hlavě mění ve zvuky, které dávají vzniknout obrazům. Příběh je stejně poutavý a svižný, jak si ho pamatuje. Občas si není jistá, jestli tu knihu znovu čte, nebo jestli si jenom vybavuje pasáže, které už zná nazpaměť. Usoudí ale, že na tom nesejde.

„Tak teď jsme doopravdy jako ty dvě stařeny,“ řekne jednou Della Cathy.

„Ale já jsem pořád ta mladší. Na to nezapomínej.“

„Jasně. Ty jsi mladá stará a já už jen tuctová bába.“

Lovit ani shánět potravu nemusejí. Dellina sousedka Gertie, žena duchovního, k nim váží cestu, aby jim přinesla chléb, mléko a vajíčka z konzumu. Lyle, který bydlí za Dellou, se přebrodí přes zasněžený dvůr a zásobí je vším ostatním. Elektrina nevypadne. To je hlavní.

Časem se Lyle, který si v zimě přivydělává odhrnováním sněhu, dostane k tomu, aby se sněžným pluhem projel Dellinu příjezdovou cestu, a potom Cathy vyrazí v pronajatém autě na nákup.

Začínají k nim chodit lidé. Fyzioterapeut, který nutí Del-
lu do cviků na udržení rovnováhy a nijak se s ní nemazlí.
Sestřička, která jí jezdí měřit tlak a kontrolovat, jak se jí
dýchá. Dívka, která vaří jednoduchá jídla za večerů, kdy
Della nezapíná mikrovlnku.

Tou dobou už je Cathy pryč. Nahradil ji Bennett. Přijíždí
o víkendech a zůstává do nedělního večera. V pondělí vstá-
vá brzy ráno, aby to stihl do práce. O pár měsíců později,
když Della dostane bronchitidu a v noci nemůže dýchat,
ji sanitka znovu odveze do nemocnice. Tentokrát přijede
Robbie, až z New Yorku, a zůstane s ní celý týden, dokud
se jí neuleví.

Někdy si s sebou bere přítelkyni, kanadskou žabu z Mont-
realu, která se živí chovem psů. Della se na ni moc nevyptá-
vá, ale chová se k ní vlídně. Robbieho soukromý život ji už
netrápí. Nebude tady tak dlouho, aby na tom sešlo.

Čas od času si vezme *Dvě stařeny* a kousek si přečte, ale
celou knihou se neprokouše nikdy. Ani na tom nesejde. Ví,
jak román skončí. Dvě staré ženy přečkají drsnou zimu,
a když se indiáni vrátí, stále celí vyhladovělí, stařeny je na-
učí, co se naučily samy. A od té chvíle tenhle kmen nikdy
nenechává staré lidi napospas.

Často je Della v domě sama. Lidé, kteří jí chodí pomáhat,
odejdou nebo mají den volna a Bennett je zaneprázdněný.
Znovu přijde zima. Uběhnou dva roky. Táhne jí na deva-
desát. Nezdá se, že by hloupla, a jestli, tak jen malinko. Ani
se to nepozná.

Jednoho dne zase sněží. Della se zastaví u okna a pře-
padne ji nutkání vyrazit ven do závějí. Dojít, kam až ji nohy

donesou. Nepotřebovala by ani chodítko. Nepotřebovala by nic. Dívá se na sních vanoucí za okenním sklem a má pocit, jako by nakukovala do vlastního mozku. Tak teď vypadají její myšlenky. Neustále krouží, přesouvají se z místa na místo, hlavu má plnou bílé vánice. Kdyby vyšla do sněhu, kdyby v něm zmizela, nebylo by to pro ni nic nového. Bylo by to jako setkání vnějšku s vnitřkem. Jako jejich splynutí. Všude bílo. Stačí vykročit. Jít dál. Možná by tam venku někoho potkala, možná ne. Třeba kamarádku.

2017

LETECKÁ POŠTA

Mitchell skrz bambus pozoroval, jak Němka, postižená stejně jako on, podniká další cestu na latrínu. Vyšla na verandu před chatkou a rukou si clonila oči — panovalo vražedné slunečno —, zatímco druhou rukou náměsíčně šátrala po osušce zavěšené na zábradlí. Když ji našla, volně, jen aby se neřeklo, si ji přehodila přes jinak neoděné tělo a vypotáčela se do slunce. Prošla přímo kolem Mitchellovy chatky. Skrz bambus měla její kůže nezdravou barvu kuřecího vývaru. Obuv suplovala jedna žabka. Němka se musela pokaždé po několika krocích zastavit a vytáhnout bosou nohu z rozpáleného písku. Potom odpočívala v pozici plameňáka a ztěžka dýchala. Vypadala na zhroucení. Ale nezhroutila se. Přebrodivla se pískem na kraj vyprahlé džungle. Když dorazila k latríně, otevřela dvířka a nahlédla do tmy. Potom se svěřila její náruči.

Mitchell znovu sklonil hlavu k podlaze. Ležel na slamníku a místo polštáře měl plavky L.L.Bean. V chatce byl chládek a jemu se nechtělo vstávat. Bohužel měl rozbouřený žaludek. Celou noc mu střeva dala pokoj, ale to ráno ho